

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Наукове товариство студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених СумДУ

ПЕРШИЙ КРОК У НАУКУ

Матеріали
ІХ студентської конференції
(Суми, 25 лютого 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

ПЕРВИННА ДЕРЖАВА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Бондаренко М.О., *студент*; СумДУ, гр. Ю-73

Первинна держава була історично першим типом держави, яка виникла після розпаду племінної общини більше 5 тисяч років тому. Проте, це – єдиний тип держави, який, завдяки сучасним етнографічним експедиціям, набув ілюстративного втілення. Зокрема, такими державами були королівства, утворені на Гавайському архіпелазі. Їх особливості впливали з правової регламентації організації та діяльності існуючих там соціальних класів.

Полінезійське суспільство, як і більшість перших держав, за привілеями та майновим статусом, чітко поділялося на три класи. Поділ суспільства на аристократію, особисто вільних общинників і рабів в кожній з країн Полінезії мало своєрідну, не схожу на інших форму. Але можна з упевненістю сказати, що найбільш високого рівня соціальний розвиток досягло на трьох архіпелагах – на Тонга, Гавайських островах і на островах Таїті. Аріка – вожді та старійшини, що мали найбільший авторитет у суспільстві, вільні общинники, і раби. Аріка мали право встановлювати табу, та вважалися наділеними маною – божественною силою, що за віруваннями нагадувало електричну енергію.

Раби являли собою найменший суспільний клас. На ряді островів їх взагалі не було. На інших переважно існувало лише так зване патріархальне рабство, при якому раби не приймали активну участь у виготовленні їжі, а лише допомагали в господарстві. Це були не раби у звичному розумінні, скоріше слуги. Раби вважалися істотами низькими, грубими, позбавленими людської гідності.

Поділ суспільства на аристократію, особисто вільних общинників і рабів в кожній з країн Полінезії мало своєрідну, не схожу на інших форму.

За словами чеського етнографа М. Стінгла, коли на Гавайських островах стався розпад родової общини, вищим громадським осередком, в якому зв'язки між окремими членами визначалися на основі спорідненості, стала вищезазначена велика сім'я. Роди ж та племена, як такі, поступово зникають. Традиційні для нашої уяви території племені замінюються межами окремих округів. На

Гавайських островах все суспільство як і на інших островах Полінезії, було розділено на три прошарки,.

Нижчу верству тут становили раби, які також не були численними. На Гавайях щодо них використовували термін «каува». Тяжка доля гавайських рабів полягала не в тому, що вони мали забезпечувати гарне життя вищим за статусом особам, а те, що більшість з них вважалися злочинцями, людьми, котрі або самі, або чії предки порушили табу. До цього статусу також приписували військовополонених. Діти рабів також ставали рабами. Каува жили в хатинах, в особливих, ізольованих районах. У будинок вільних общинників, а тим більше представників аристократії, вони не сміли входити під страхом смерті. Зрозуміло, що це правило не поширювалося на рабів, що прислужували в сім'ях вільних членів суспільства. І навпаки, вхід на територію, де жили «нечисті», був табу практично для всіх особисто вільних гавайців. Каува не мали землі та, звісно, ніяких прав. За свідченнями перших колонізаторів та місіонерів, найчастіше раби були потрібні лише для одного – жертвоприношень.

Дуже мало залишилося свідчень про вільних общинників – макааїна. Відомо, що вони були основою суспільства, адже забезпечували його їжею. Макааїна могли працювати на благо суспільства і як рибалки, і як менш кваліфіковані ремісники. Утім їхньою основною задачею була обробка землі. На Гавайях склалася система, що нагадувала кріпацтво. М. Стінгл з цього приводу зазначав: «Місіонер Елліс свідчить, що гавайці зобов'язані були два дні на тиждень працювати на правителя. Той особисто встановлював повинності підданих і загальний розмір внесеної ними «данини». Весь земельний фонд архіпелагу ділився, точніше – заново перерозподілявся при вступі на трон кожного нового «короля» або верховного правителя. Результатами своєї праці макааїна повинні були ділитися зі своїми панами, особливо – з вождем.

Таким чином, дослідження правового статусу аріка, макааїна та каува дозволяє нам стверджувати, що напередодні європейської колонізації, Гавайські королівства переживали саме етап розвитку первинної держави. І саме завдяки цьому європейські та американські дослідники змогли детально дослідити цей період розвитку світової державності.

Керівник: Сухонос В.В., зав. кафедри КППДП, д.ю.н., проф.